

Významné osobnosti naší univerzity

Profesor a Slovan Vjačeslav Ivanovič Petr, znalec antiky a hudby

Někdy v roce 1946, snad o Všech svatých, poslal mě profesor František Novotný na Ústřední hřbitov v Brně položit na hrob mně tehdy neznámého profesora Petra květiny svázané trikolorou. To jsem zopakoval – už bez trikolory – několik let po sobě a zaplatil i jakýsi poplatek. Po krátké přetržce jsem se pak na hřbitovní správě dozvěděl, že hrob byl zrušen. Tím definitivně zmizela z Brna památka na významného badatele v oblasti starořecké literatury a zejména hudby; ta je předmětem disciplíny náročné a málo průhledné, protože památek na řeckou hudbu je poskrovnu, ale zato je k ní dost a tak obsáhlých teoretických prací ze starověku, jejichž obsah namnoze zůstává temný nebo aspoň sporný.

Pro práci v tomto směru měl profesor Petr dobré předpoklady i vzdělání. Narodil se 17. února 1848 v Opočně, kde ho otec Jan jako učitel přivedl k hudbě i po teoretické stránce. Po studiu na gymnáziu v Rychnově nad Kněžnou a v Hradci Králové se vzdělával na nerozdělené pražské univerzitě (1869-1872) v oblasti klasické, slovenské a srovnávací filologie a také v hudební vědě. Jeho učitelem byl především mimořádně nadaný, vzdělaný a veřejně aktivní profesor Jan Kvíčala, jehož význam byl potlačen po osobních rozporech s jeho neméně vynikajícím žákem a kolegou Josefem Králem, dále profesor A. Ambros na hudební vědě a Fr. Skuherský na pražské varhanické škole.

V důsledku školské reformy v Rusku, již postavil její autor hrabě D. A. Tolstoj na klasickém vzdělání, se pocítila potřeba učitelů klasických jazyků a byla přijímána pomoc i z ciziny. Tyto snahy podpořil i Kvíčala, jehož mnoho žáků odešlo do Ruska, kde mnozí z nich dosáhli vynikajících výsledků. Byli jimi Ladislav Škorpil, světově proslulý ředitel archeologického muzea v Kerči, kde byl tragicky zabit v revoluci

1918, profesor a akademik v Charkově Jan Netušil, dále Antonín Dobiáš, Jan Luňák a jiní. O nich všech psal Karel Svoboda, profesor klasické filologie na počátku dvacátých let na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity a později na Karlově univerzitě, ve studii „Čeští filologové na Rusi“ (Listy filologické 66, 1939, 349-364) a v jedinečném shrnutí českého bádání o antice „Antika a česká vzdělanost od obrození do první války světové“ (které vydalo nakladatelství Akademie r. 1957 po necitlivém posudku recenzenta pouze rotaprintem, hustých 361 stran). Zde se lze poučit i o životě a díle prof. Petra, stručněji se s ním můžeme seznámit v Ottově Slovníku naučném XIX, 615-616, v Ottově Slovníku naučném nové doby IV, 1937, 1033 (Ryba), v Masarykově Slovníku naučném V, 1931, 660, dále v citovém nekrologu z pera Fr. Novotného (Listy filologické 560, 1923, 171-173) i v oslavném článku prof. Fr. Groha: V. I. Petr, 40. jubileum pedagogické činnosti (Listy filologické 40, 1913, 393-394). Krátké působení v Brně vzpomněl po letech jeho brněnský žák profesor, člen korespondent ČSAV Ludvík Svoboda – Vzpomínka na prof. V. I. Petra (Listy filologické 96, 1973, 176-177). Z četných údajů zde obsažených si připomeňme aspoň tolik:

Ještě jako student odešel Petr na tzv. slovenské stipendium do Petrohradu, kde dokončil studia a zahájil svou odbornou dráhu. Přizpůsobil se novému prostředí změnou jména Raimund na Vjačeslav Ivanovič a současně přijal pravoslaví. Působil na řadě středních škol jako profesor, inspektor a ředitel, v Kyjevě jako soukromý docent a v roce 1882 zde byl prohlášen magistrem římské filologie, roku 1901 doktorem řecké filologie v Petrohradě. Od roku 1908 byl profesorem na exkluzivním historicko-filologickém institutu knížete Bezborodka v Něžině. Roku 1918 přešel na novou univerzitu v Kamenci Podolském: „Sovětská vláda roku 1920 univerzitu zavřela... Prof. Petrovi se podařilo uniknouti do staré vlasti, která ho přijala a opatřila honorární profesurou klasické filologie a lektorátem ruštiny na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity; vždyt ani on na ni nezapomínal

a šířil v Rusku znalosti jejich dějin a kultury.“ (Fr. Novotný v uvedeném nekrologu) Působil tedy v Brně od r. 1920 pouze do roku 1921, kdy zemřel.

Prof. Petr měl dobrý vztah ke studentům. Působil na jejich zušlechtění prostřednictvím hudby, „zakládaje a řídě osobně dnes na Rusi proslulé gymnasiální a universitní pěvecké a orchestrální sbory a pořádaje s nimi koncerty“ (OSN XIX, 616). Sám také zhudebnil písně na slova ruských a českých básní a složil k rusko-turecké válce „Balkanskij marš“. Jeho zaujetí pro hudbu i výuku je zřejmé i z toho, že svou rekonstrukci melodie prvního verše Iliady „předzpěvoval zvučným basem více než sedmdesátiletý svému jedinému posluchači v Brně“ (K. Svoboda, Antika a česká vzdělanost, 223).

Bohatá vědecká činnost prof. Petra zasahuje do celé řady disciplín antického bádání, jako mluvnice, hudba, metrika, náboženství, literatura, topografie aj. Jeho hojně gramatické výklady, v nichž prokazoval obsáhlé znalosti italických i románských jazyků i etymologie, byly spíše odvážné než průkazné (i když mnohé z nich byly přijaty do Bezzenbergerových Beiträge zur Kunde der indogermanischen Sprachen) a Petrův vlastní vědecký přínos je spíše na jiném poli. Podle vzoru mladogramatického bádání vytvořil teorii o vývoji hudby a jejích prvků od prajazyka a Číny do současnosti. Trvalého charakteru jsou jeho metrické příspěvky k poznání daktyloepitritů a výklady nově objevených zlomků řecké hudby na papýrech z egyptského Oxyrrhynchu. Vydal a obsáhle komentoval Euripidovu tragédii Ifigenie taurská, odehrávající se na Krymu, a rozbořem starých zpráv zjistil místo chrámu této pozoruhodné bohyně. Došel k poznatku, že Euripides dobře znal topografii tohoto místa na vzdáleném Krymu. Profesor Petr publikoval ve všech důležitých časopisech předrevolučního Ruska, ale také v Německu a v Čechách. Byl dobře znám v Evropě a jeho působení v Brně, byť krátkodobé, bylo v počátečních letech Masarykovy univerzity přínosem i pro ni. Aspoň takto si připomeňme učence a učitele, jehož jméno upadá do zapomnění, ale který se zasloužil o klasická studia i na naší škole.

RADISLAV HOŠEK

Vzpomínka na profesora Pavla Kučera 30. 9. 1872 – 17. 5. 1928

Dne 30. září 2002 jsme si připomněli 130. výročí narození pana profesora Kučery, prvního přednosty univerzitního Ústavu patologické anatomie v Brně a prvního děkana lékařské fakulty Masarykovy univerzity, letos v dubnu si připomínáme tři čtvrti století od jeho úmrtí.

I přes poměrně krátkou dobu jeho působnosti v Brně zanechal v lidech, se kterými přišel ať již soukromě či pracovně do styku, hluboký dojem.

Professor Kučera nastoupil na Ústav patologické anatomie nové Lékařské fakulty Masarykovy univerzity dne 1. října 1920 a ihned se plně zapojil do organizace chodu fakulty i univerzity.

Pavel Ludvík Kučera se narodil 30. září 1872 ve mlýně Štampach v údolí Kokořina na Mělnicku v prosté, ale sečtělé a vzdělané rodině, která měla styky s mnoha významnými osobnostmi, mj. i s prezidentem Masarykem. Studovat začal na Jirsíkově gymnáziu v Českých Budějovicích, kde rodina